

Любов Кудимич

Пластова бібліотека ч. 4.

ЛЕСЯ ХРАПЛИВА

ЛАСТІВОЧКА

— 1957 —

**

Клівленд, Огайо, С.Ш.А.

**

Пластова бібліотека ч. 4.
XX

ЛЕСЯ ХРАПЛИВА

Л А С Т І В О Ч К А

— 1 9 5 7 —

** Клівленд, Огайо, С.Ш.А. **

В и д а н н я :

1. Куреня Укр. Пласт. Сеньйорів ім. С. Тисовського і видавництва «БАТУРИН».

ПРИСВЯТА
МОЇЙ
МАМІ

* ** * ** *

Друкарня й видавництво «БАТУРИН»
Аскольда і Лідії Ємець

«BATURYN» — *Ukrainian Printing & Publishing Co.*
1108 Fairfield Avenue, Cleveland 13, Ohio, U.S.A.

* ** * ** *

— Лети на землю й там
над Дніпром-рікою поселися.

ЛАСТІВОЧКА

Чи знаєте ви, новачки, як виглядає ластівочка? Така чорненька, маленька із білим черевцем, із роздвоєним хвостиком. У нас, на Україні, їх всюди багато-багато. Ліплять вони собі гніздечка із глини під стріхами людських хат та там проживають всеньке літо. А коли стане лиш холодніше, тоді всі вони відлітають у далекі, теплі краї. Та як тільки стане на весні сніг таяти, як лиш сонечко Боже почне на

весні ясніше світити, тоді-то ластівочки повертаються всі із теплих країн, де весь рік літо. Повертаються знов до наших людей у свої гніздечка.

Так і кажуть старі люди, що не щороку ці самі ластівочки у своє гніздо повертаються, та що пробувають вони зиму у вирей, в якійсь зачарованій країні. А весною їх Господь Бог у наш край посилає, щоб вони нам тепло та сонце та літо віщували...

Хочу і я вам сьогодні при огнику розказати про одну ластівку, та не про звичайну, а про таку, що вже тисячу років завжди на весну у наш край прилітала із самого Райського Городу. Та все нашій землі тепло та сонце та літо віщувала. Слухайте ж!

Прилетіла ця ластівочка і ось тепер в Україну та звила собі гніздечко під дахом маленької самотньої хатини на крутому березі Дніпра. Нікого там в тій хатині цілими днями не видати. Тільки Дніпром все пливуть та пливуть великі кораблі, а на них прапори, та не українські, а криваві-червоні. Бо це чужинці-вороги цими кораблями по нашому Дніпрі тепер пливуть. А ластівочка на них із свого гнізда глядить, та своїх діточок, маленьких ла-

стів'яток, під крильцями тулить, та все їм говорить:

— Отак і колись я, пам'ятаю, тут сиділа та на човни гляділа, та не такі вони були... — Ой, ні!

— А які ж бо? Скажи, матінко! — просять ластів'ятка.

— Так ось послухайте від самого початку, — каже ластівочка.

— Жила я із давен-давна, від самого початку світа, у Райському Городі, недалеко самого престола Всевишнього. Там дерева золоті, струмочки хрустальні, і квіти прекрасні, що таких на землі не найдеш. Там я на золотій гілочці сиділа та своїм маленьким голосочком славу Господу цвірінькала. Та ось покликав мене Господь перед лице Своє та казав летіти на землю віднайти країну, де поля веселі, і ріки бистрі, і гори високі, і де над Дніпром-рікою хрест Божий на горі застромлений. А залишив його там ще колись давно святий Андрій Апостол.

— Там, — сказав Всевишній, — ти й поселишся та гніздечко собі побудуєш. Там будеш благословення Мое всьому краєві та народові його приносити. Будеш тепло та сонце та літо віщувати...

Поклонилася я Всевишньому, до ніг Йому при-

пала та стрілою полетіла на землю.

Легко я найшла та пізнала цю країну, бо хрест над Дніпром видно було здалека. Цей край — це була Україна, а в ці давні часи звали її Руссю. І принесла я на Русь літо Боже! Один за одним будувалися великі та багаті городи, а з них ходили купці аж у далекі та чужі країни та звозили звіт-тіля всяке багатство. А з тих городів славні лицарі-дружинники у далекі походи плавали; аж у сам город-Царгород, і там свої щити на знак побіди на воротах прибивали. А від тих городів погані кочовики, люті печеніги із соромом та неславою тікали...

А в тих містах благодать Божа засіяла, коли та в найбільшому із них, у Києві, найбільший із князів руських, Володимир, сам Христову віру прийняв та весь свій нарід охрестив. Стали тоді великі та багаті храми Божі і в Києві, і в Чернігові, і по всіх городах. І повстали монастирі, а в них побожні ченці книги великі та мудрі писали. І приходили до Києва послы від великих та могутніх володарів із чужини, то помочі, то поради у наших князів просити, бо славна була тоді Русь по цілому світі. А я під дахом княжого терему гніздечко собі звила

та в віконечко заглядала. Та бачила, як вибірався князь Олег Царгород здобувати, як Ігор князь всі руські землі зібрати хотів; як Ольга княгиня після його смерті мудро державою керувала; як князь Святослав похід на Болгар готовив; як Володимир Великий важку думу думав, яку б то віру йому прийняти, та як віру Христову вибрав. Бачила я, як Ярослав Мудрий всі права-закони руські у велику книгу списував, як Володимир Мономах молодших князів годив, щоб сварів на Русь не приносили.

Літала я по всій Русі (а Русь тоді велика була) та бачила, як Князь Ярослав Осьмомисл високо на Галицькому престолі засів; Карпатські гори своїми залізними полками підпер; як князь Роман землю свою від ляхів боронив; як Данилові, синові його, сам Папа Римський королівську корону прислав.

Бачила я це все, та серце моє радувалося. Та бачила я теж, що не довго буде благословення Боже над цією країною. Бо бачила, як зі сходу люті половці, а опісля й татари набігали, а з півночі москвичі наступали. Жахом моє серце проймалось. Літала я по всій Русі, щебетала, пригадувала всім

Русичам хоробрим: "Бережіться — велике лихо іде!"

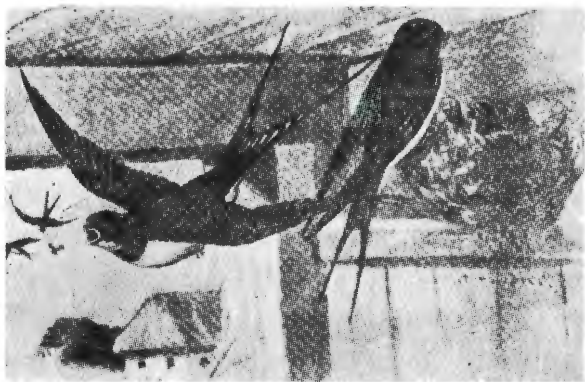
Прийшло це лиха — і боролися завзято Русичі. Аж самі дикі татари їх відвагу шанували. Та не встоялися вони. Вороги люті-прелюті городи багаті собі загарбали, добро із них у свої далекі країни вивозили, не жалували навіть ікон та риз церковних. А людей у своїх рабів-невільників заміняли.

Сумно та страшно стало по всій Русі. Та покликав мене Всевишній у свій город Райський.

— Велика та страшна зима тепер на Русі настане, — сказав Він мені .— Повертайся, ластівочко, до Мене!

Повернулася я у Город Райський. Знов сіла на золотій гілочці та своїм мелецьким голосочком щибетала — Всевишнього благала, щоб змилювався над моєю землею, щоб скоро там знов весна настала.

І виблагала я — прийшов час, що післав мене Всевишній знов в Україну. Важко мені й сказати, діточки мої, як билося моє серденько, коли то із-за хмар високих злітала я знов на мою рідну землю, коли вперше знов побачила срібну ленту Дніпра!

Гніздечко ластівки під хаткою над Дніпром.

Та невеселе життя застала я в моїй Україні! Зайшли вороги, народ весь у неволю - в кріпацтво забрали. Весь день Божий казали нашим людям лиш на себе важко працювати. А до того ще й люті татари щораз то на безборонні наші села нападали, кого вбивали, а кого у ясир, у полон брали; пов'язаних у далекі краї вели та продавали туркам-бурсурменам за веслярів на галери. Плач та стогін по всій Україні тоді розносився...

Та от далеко-далеко в степу, де вже влада панська-лядська не доходила, де Дніпро крізь скелі великі, крізь Пороги мчався, там і почало ясне сонечко сходити. Стали там збиратися щонайсмільвіщі лицарі з всієї України. Вони волі ворожої чинити не хотіли, панам чужим служити не бажали. Зібралися там та поставили на дніпровому острові Хортиці твердиню та назвали її Січчю Запорозьською. І на ту Січ почало щораз то більше сміливих лицарів збиратися. Почали вони в походи на татар та турків поганих ходити. У човнах своїх, байдаках, впливали аж на Чорне Море, нищили городи турецькі-бісурменські та бизволяли наших бранців, невільників, боронили нашу віру християнську від невірних. І бачила я, як широко лунала по світі козацька слава, як всі християнські володарі козаків собі на поміч проти турка просили.

А я під самою банею в церкві Покрови на Січі гніздечко собі звела. Та бачила там, як гаряче молилися перед образом Матері Божої і славний Байда-Вишневецький, і великий Петро Сагайдачний, і багато, багато інших.

І бачила я, як і по всій Україні нарід не хотів терпіти неволі, як раз-у-раз до бою зривався, щоб ненависних чужинців із своєї землі прогнати.

І бачила я, як хоробро боролися Наливайко, Лобода, Тарас Трясило, як поля України доброю козацькою кров'ю червонилися.

І бачила я, як із Січі славне козацтво на всю Україну в похід великий виступало, а вів їх сам Богдан Хмельницький. І бачила я, як ляхи у великому страху у світ-заочі тікали, як знов Україна вільною, без ярма ворожого стала. Бачила я, як Великого Богдана у Києві, як переможця весь народ вітав.

А я перед військом козацьким у всіх походах, перед прапорами малиновими та перед бунчуками літала та голоском своїм маленьким радісну пісню перемоги щебетала.

Та в радості великій я таки добре бачила, що не довго вже літечку Божому на Україні панувати. Бо слаба ще була Держава Козацько-Українська. І тому мусів Гетьман Богдан царя московського собі на допомогу кликати, спілку із ним заключити.

Бачила я теє лихо-горе. Довго-довго до вікна гетьманського двору в Чигирині крильцями билася. все Богдана перед угодою із москалем поганим остерегти хотіла. Та не зрозумів він моєї ластів'ячої мови. Заклучив він угоду з москалем, і стали москалі чорними круками на Україну налітати, козаків вольних на далеку Північ вивозити, в болотах, у снігах важкою працею їх морити.

І бачила я, як змагалися козаки проти нового ярма, як Гетьман Виговський московське військо у пух розбивав, як Петро Дорошенко знов державу Козацьку з'єднував, як великий Іван Мазепа підіймав всю Україну до бою проти московського царя. Та довелось мені і бачити, як військо Мазепине мусіло рідну землю кидати, на чужину мандрувати. І як старенький Гетьман Павло Полуботок у тюрмі московській конав; як Січ славно москалі друйнували...

І покликав мене знов Всевишній до себе.

— Прийшов час страшний, велика руїна тепер настала, страшна зима із півночі надтягнула. Не тобі тепер, ластівочко, на цій землі оставатися! — сказав Він.

І послухала я голосу Всевишнього. І знов на гілці золотій у Райському Городі співала-щебетала. Та не гляділа вже на дерева золоті, ні на струмочки хрустальні, ні на квіти прекрасні. А все тільки мені дими та пожежі на Україні ввижалися, зойки га стогони ранених вчувалися.

Довго-довго не бачила я своєї України. Та не забула її ніколи!

Аж ось прикликав мене Всевишній перед лице своє та казав в Україну повернутися, літечко Боже віщувати. Стрепенулася я та у вдячності великій Всевишньому до ніг припала, що дозволив мені знов у мою землю повернутися. І полетіла я стрілою. І знов землю українську під важким ярмом ворожим га в огні страшної-невиданої війни побачила.

Побачила, як на верхах-полонинах Карпатських наші нові лицарі — Стрільчики Січові — із москалями славний бій вели. І бачила, як на Маківці, на Лисоні, нову славу Україні здобували.

І чула, як перед храмом Святої Софії у Києві проголосила Центральна Рада, що знов сповнилася мрія батьків та дідів наших, що знов Україна буде

вільна. Що вже нікому на ній не панувати, хіба українцям самим.

Чула я — та в той же час чула здалека стріли; бо це знов ворог страшний кривавий на Україну находив. І бачила я, як у хвилию найстрашнішої небезпеки кинулося у бій проти ворога триста хлопців, таких малих, що ледве кріса в руках вдержати уміли. І згинули всі в бою під Крутами — та не піддався ні один! Довго-довго літала я понад побоєвищем та голосочком своїм маленьким жалібну пісню виводила, бо більше нікому було плакати за ними... І ще бачила я, як осіннього ранку у княжому Львові замаяли українські синьожовті прапори, як піднялася вся земля Галицька, щоб разом із всіми українцями добувати волі. І бачила я, як всі українці, в одну велику силу зібрані, разом освободили столицю-Київ від червоного ворога.

І бачила я, як працював тоді в домі Центральної Ради її голова Михайло Грушевський, як в'їздив у Київ новий Гетьман Павло Скоропадський, бачила, як вів українське військо у славний бій Головний Отаман Симон Петлюра.

Бачила я, як без зброї, без їжі, боролися наші воюки, як ішли на ворога, що був вдсятеро сильніший за них. І бачила, як із трьох боків вороги наступали. Із трьох боків наше військо окужили... І не встояло воно. І впали синьожовті прапори із-над міст України, а замість них стали червоні та криваві, бо кров українська потекла ріками по всій землі.

І покликав мене Всевишній до Себе. Знов сиділа я в Раю на золотій гілці та своїм маленьким голосочком щибетала-молила Всевишнього за душі всіх тих, що згинули за волю України...

І замовкла мати-ластівочка. А маленькі ластів'ята притулились міцніше під її крильця, а в оченятах у них слізки заблиснули. І стали вони ластівочку питати:

— Матінко, хіба ж ти не бачиш, що ворог кривавий і тепер над Україною панує? Що над нашими людьми знущається, по тюрмах держить, на далекі Соловки засилає, вбиває. Чи не бачиш, що Дніпром кораблі плавають, та все криваві прапори на них? Чого ж не ти прилетіла, коли зима люта у своїх кайданах всю Україну держить?

А матінка-ластівочка каже:

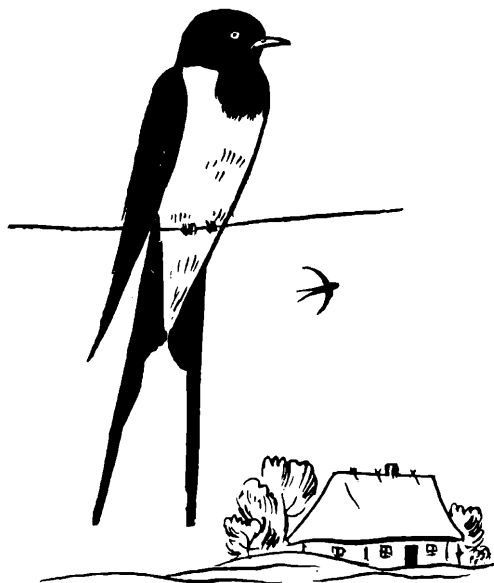
— Оце я вам, діточки мої, і хотіла сказати: хоч зима люта весь час на Україні панує, та не сплять українці. От недавно вогні по всіх горах Карпатах запалали, Карпатська Україна за свою волю із мадярами змагалася. І так завжди, і завжди. От і тепер, коли ніччю спите, до цієї хатини, де наше гніздечко, приходять люди. Тихо, крадькома, щоб ворог не замітив. І довго вночі вони радять та зброю ясну ділять поміж собою. А коли тільки сонце сходить починає, ідуть вони по лісах, по дебрах розходяться, щоб там проти ворога червоного боротися.

Недавно покликав мене Всевишній до себе та сказав:

— Іди знов на землю Українську. Бо хоч там ще кати люті панують, та вже збираються по всій Україні люди, що ворога кривавого переможуть.

Злетіла я в Україну і поселилася в цій хатці. Та коли повстанці наші ніччю тут сходяться, я щебетом своїм розказую їм, що добра їм доля су-

дилася: ворогів побити, вільну та могутню Україну
збудувати. І буде тоді благословення Боже над нею
на вічні віки!!!

Це я та
ластівка,
що так
Україну
люблю.

Рис. П. Холодний

Ластівки

Ластівки більшу частину свого життя перебувають в повітрі. Там вони добувають поживу для себе і діточок, там бавляться і полагоджують усі "громадські" справи.

Живляться ластівки виключно комахами, які літають. Ластівки мають великий рот й можуть його широко відкривати.

Майже всі комахи є шкідниками, а тому ластівки є нашими помічниками.

Ластівки гарно збудовані. Є стрункі, чепурні й великі чистухи.

Груди у них сильні, серце здорове, крила великі серпуваті, гостро закінчені, а хвостик довгий і роздвоєний.

Одні ластівки мають білі груди, другі — червоні. Інше пір'ячко темносине, аж чорне, лискуче і гладке. Ніжки дуже маленькі і слабенькі. Вони служать їм лише для того, щоб чіплятися за нерівності.

Гніздечка ластівки ліплять з мокрої глини. Їх гніздо гарне, уміло зроблене, дуже вигідне, тепле й міцне. Треба подивляти, як така маленька пташинка може одним дзьобиком довершити такої будови. Ластівки люблять будувати свої гніздечка під вікнами в куті, в стодолах і навіть в хаті, в сінях.

Щороку ластівки виводять 3-4 діточок. Дітей вони дуже люблять. Діти все голодні й батьки мусять 500-600 разів денно прилітати до гнізда і щось принести їм з поживи.

Коли діти підростуть, батьки вчать їх літати. Ластівки живуть у вірному подружжі. Ніколи не розлучаються і завжди вертаються до свого гнізда до того господаря, де були попередні роки.

Наш нарід, знає, що ластівки є корисні й тішаться, коли вони поселяться на подвір'ю господаря.

Ластівки в Україну прилітають весною і дають знати, що вже весна і треба підготовлятися до праці в полі. На осінь відлітають в теплі краї, де є багато для них поживи.

Ворогів ластівки не мають. Яструбів і шулік вони не бояться, бо далеко швидше літають. Котів не люблять. Коти, ласі поживитися їхнім ніжним тілом, не дістануться по стіні до гніздечка. Найбільше ластівкам докучають горобці. Ці лінюхи не хотять трудитися при будові гнізда і часто силою відбирають у ластівок їх вигідні гніздечка. За таку напасть ластівки гостро карають напасників. Вони дають знати своїм посестрам і тоді злітається тисячі ластівок і всі несуть глину, якою замурувують нечемних злочинців.

Про ластівок часто згадується в народних піснях.

Вуйко КВАК.

Іван Мазепа оден
з найбільших Гетьманів
України. Він вів до
отроги Москви в союзі
з Карлом XII Шведським
Королем. Мазепа збав
про українську культуру.
Він мав велику фабрику
паперу і музеї та
збірки. Тому, що Мазепа
був таким визначним
Гетьманом, ми маємо
пою пам'ять у 250 річницю.

Ціна \$0.25.

*Printed by «BATURYN» —
Ukrainian Printing & Publishing Co.
1108 Fairfield Avenue, Cleveland 13, Ohio, U.S.A.*